

Գալիք Գիւրջինեան

ՄԱՏԵՆԻԿ

Հնդկականութեան զիրը

- Առասպել
- Վիպերգ
- Աւանդութիւն
- Զրոյց
- Լեզենի, բալլար
- Աստուածաշնչեան
պատմութիւն

Նկարիչ՝ Սուսաննա Այվազիան

Արհեմպահայերէնի վերաժումը՝ Գէորգ Եազրճեանի

ԷՐԻԹ
ՊՐԻՆՏ
EDIT
PRINT
Խոհեմարդական հրատակչություն

Երևան 2012

ԶԲՀԵՎԵԴ

1

Կեսօր էր, տաքն սկսած էր: Ծերուի Նոյը¹, Եփրատի ափին՝ ուղևերու ստուերին տակ նստած, զամբիդ կը գործէր: Ան կ'աշխատուր ու մերթընդմեթ ալեզարդ գործս վեր կը բարձրացնէր ու գետի պղտոր ջուրերուն կը նայէր ամեանգատորեամբ: Ակրչին որերուն ընթացքին գետի ջուրերն անընդհատ կը բարձրանային ու ափերուն կը սպառային: Ծերուին իր երկարատե կեանքի ընթացքին շատ անգամ էր ականատես եղած Եփրատի վարարումներուն: Ան տեսած էր, թէ որ քան աղյուսերու պատճառ կը դառնայ գետը, երբ կը վարարի, դուրս կը յորդի ափերին ու ջրապատճ համատարած ջուրով կը ժածկի:

Պահ մը անցանի տիխոր յոշերը կը կլաւեն Նոյը: Եւ երբ ան հայեացը պատոր ջուրերուն կը յառէ նորեն, անոր կը բռայ, թէ ահարկու և միջամարի ծերուին մը, հոկայական Եռամանի մը ձեռքին, կանգեն է գետի հոսանքին մէջ ու կը խօսի որոստանայն:

- Ով բարի Նոյ,- կ'ըսէ, ան, շուտով Երկինքին բոլոր ջուրերը կ'արձակուին, կը բափին երկրին վրայ, զիտերը կը բարձրանան, դուրս կու գան իրենց ափերէն ու ամբողջ Երկինը ջուրով կը ժածկեն: Սարդ ու կենդանի կը թնաւելցուին, եւ երկիրը կ'ամայանա: Ինև, միայն դուն պիտի ապրին, ով բարի Նոյ, որդիներուու ու թռուներուու հետ: Անսա ձայնին, նը ու նա մը կառուցէ: Կառուցէ արագօրէն ու անոր մէջ տեղ պատրաստէ ոչ միայն որդիներուու ու դուստրերուու, թռուներուու ու թռունորդներուու համար, այլև Երկրի կենդանիներուն ու Երկինքի յոցուներուն համար, որունց մէկ-մէկ գոյք պէտք է վերցնեն թեզի հետ: Ե՛ ու կառուցէ: Արագ րին, արագ րին, արագ րին...

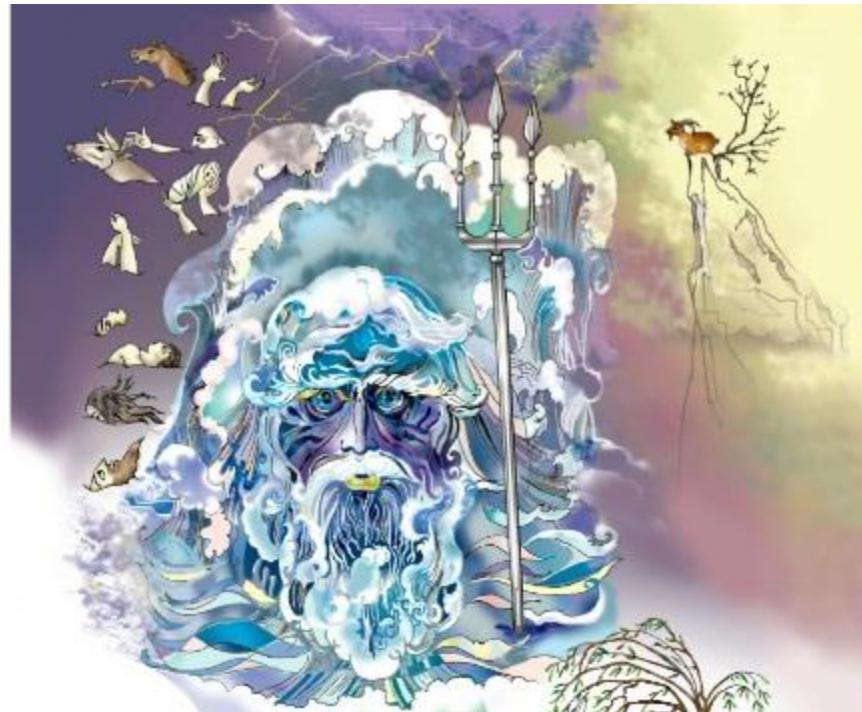
Ու ան, այսպէս խօսելով, սուզուցաւ Եփրատի պղտոր ջուրերուն մէջ ու աներեւութացաւ:

Նոյը այս խորիրաւոր տեսիցի Ներորդութենէն չէր ազատած, երբ երեք վիշտարի հոկայ որդիները քավը եկան: Հայրը անոնց կը պատմէ, թէ ինչ տեսեր ու յսեր էր պահ մը առաջ: Հրուանն ու Յարերը կը մտահոգուին, իսկ յանդուան ու ամբարտան Տիտանը կ'ըսէ.

- Հայր, ինչպիս կ'երեսի, շատ ծերացեր ես: Մըրտուն ժամանակ ալ երազեմ կը տեսենս:

Ծերուին բարկութեամբ կը նայի անոր, իսկ Յարերը կ'ըսէ.

- Ամբարիշտ ես դուն, Տիտան, մեր հօր իմաստութեամբ ին խօսութեամբ մէջ հանգէն կը գայ նաև Բինուցը անունու:

թերը կ'արհամարինս ու զայն կը հեզմեն
Խեցն չանսաղ անոր ձայնին ու չպատրաստու-
իլ գալիքին:

- Ճշմարին ես Յարէթ,- կ'ըսէ, Զրուանը,
խառնոն է աս, որ լը կանխատեսէ վրանքն ու
կը պատրաստոի դիմագրաելու զայն: Մեր
այսոր է այսօր եւբ ևափն կառուցմը ձեռնա-
կեկը:

- Պէտք է կառուցել,- կը համաձայն
ծերումին:

- Կառուցեցք, կառուցեցք,- կը հեզնէ Տիտանը,-
ես ոչ եսի կարիք ունիմ, ոչ այ կառուցման կը մասնաւցին:

- Երակի չզոշաս.- կ'ըսէ ծերումին:

- Չեմ զոշար.- կը պատասխանէ: Տիտանն ու կը հեռո-
նայ:

2

Նոյր, Զրուան ու Յարեմ գործի կ'անցեին: Շերունին թոռները ու թոռնորդիները օգևորեան կը հասկին անոնց: Գործը արազութեամբ յառաջ կ'երրայ: Նոյր կ'աշխատի ու շարունակ տնսիրին մասին կը մսած: Անոր կը թոփի, թէ այդ խորհրդառող Եոթինը միշտ իր կողքին կանգնած է ու անվիճչորէն կը կրկն. «Արագ ըրԸ, արագ ըրԸ, արագ ըրԸ...»: Ու իր որդիներուն հետ կ'առապար:

Նաև արդէն պատրաստ է: Շերունին նախն բոլոր ժեղքերը ներսէն ու դորսէն պահով կերպով կը ժեփի: Իր ձնորով և յի ձգեր որեւէ անցը, որկէ չորր կարենար ներս բափանցել: Ուստիշին ու անասնակերի պաշարները նաև կը փոխադրեն:

Առոտ կանոն է: Արեմուտքէն սեւ ու մուր ամպեր կը բարձրանաև եւ ամրոջ երկնակամերը կը ծածկեն: Կը փէտ չարագուշակ քամի մը, զոր հետզինուն կ'ուժեղանայ: Կաևայը, երախաներուն ժեղքերէն բռնած, դէպի նաւը կ'ամապարեն: Եոյն այ որդիներուն հետ նաև կը մսնէ: Միայն Տիտանը չուզեր հետեւի անոնց ու դուրսը կը մնայ:

3

Եր նախն կափարիչը կ'իշեն ու պատուհանները պինդ կերպով կը փակուին, ահաւոր հողմ մը կը բարձրանայ: Վիրիսարի ծառեր, արմատափիլ եղած, գետին կը տապալին, եղեգենայ տևակները ցարուցին կ'ըլլան, երկինքը կը փայլառակէ, կայծակը կը ծայթի, ջուրերն ուժվածորէն կ'այենկոնդունին ու անձերը հեղեղի պէս վար կը թափի:

Եփրատն ափերէն դրսը կը յորդի ու շրջապատը կ'ողոնդ համատարած ջորով: Եղեցենայ տևակներուն թելորիները կը ծփան ջորիքուն վրայ, չըրծուած աղիամ շինուած տևակներն իրարու ետեւէ կը փիթէ: Մարդիկ ու կենաւանիները, սոսկումն աշքերնուն, այս ու այն կողմ կը փախչին և, փրկութեան յոյսով, ամէն առարկայէ կը կառչին: Բայց որեւէ տեղ ապահովութին գտնել չեն կրեար:

Տիտանը, մէկ կողմ կանգնած, կը դիմէ սարսափով իի այս տեսարանը: Բայց աև յի կրեար երկար ժամանակ հանդիսատեսի դերին մէջ մնայ: Մարդկային անեռուն տառապանքը անոր կարծը միրտը կը շարժէ ու գործի կը մդէ: Ռմանց կ'ոգնէ, որ խարխույ տևակներուն կոսուները բարձրանան, որիշներու, որ ծառ մազցին. և քանի մը յուսաբէկ մայրերու ծերեւն երախանները վերցնելով՝ մօտակայ բարձրունք կը հասցնէ: Սակայն այդ բոլորն ի գոր կ'անցեին: Զուրց շարունակար կը բարձրանայ, կը բարձրանայ ու անողորմաքար կը ծածկէ:

ԱՐԱՐԱՏԻ ԴԱՅ

Արարատանամ Դաշտը զբանաստած է Արագածի. Մոնթ ու Փոքր Խաչիսմերու լնանագարմերով. Հնդամայ և Վայկական Պար լնացդրամներով՝ ծովի մակերեսուց 200-1200 մ. բարձրության վրայ զանուղ հարբավայրը ճօման է հոռանիմ սկսութիղ՝ լնցուած հողին պարզնած բարիքներով:

Դաշտն ամենի քան 200 քմ. երկարութիւն և 20-45 քմ. լայնութիւն. Վրախիմանը կը հասնի մինչև Արտավան և Օբար գնաերու միախառնման շրջանը. Խակ հարբավայրն՝ մինչև Վաղի Կրոնը (Դուռը) կոչուղ լնանանցըց Արագած դաշտը երկու մասի կը բաժնի:

ԵՐԱՍԽ / ԱՐԱ-ՔՐ

Խովան հորենացին կ'ըսէ. թէ Երասխ (Արագա) անունը բարսրացած է Վայի Խահսպետի ժառանգանի մէկում՝ մէկում՝ Արամայիսի բռամք Երասխի անունն. Անուսածաշումն մասնանին մէջ կը պարզը կոչուած է Կիւռն դրախտի շորս գնանրէն մէկ:

Օբար գնաց կը հօսի Շայկանմ Լնոնաշխարհով Այս հայոց մայր գնան է. ասոր համար ուր բայց կ'անուանն է Արագած Երասխ:

